Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

"Təsdiq edirəm"
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
_________dos. Zaur Məmmədov
"30" 01 2026-cı il

FƏNN SİLLABUS

İxtisasın şifri və adı: 6001001-Azərbaycan dili və ədəbiyyatı müəllimliyi
Fakültə: Filologiya və ibtidai təhsil
Kafedra: Azərbaycan dili və ədəbiyyatı

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: S/f Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı. Fənn üzrə proqram: Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi Elmi-metodik Şurası "Azərbaycan dili və ədəbiyyatı" bölməsinin __ nömrəli iclas protoklou ilə təsdiq edilmişdir. Bakı-2022
Kodu: İPFS – B03
Tədris ili: III - 2025/2026
Semestr: VI (yaz)
Tədris yükü: Cəmi: 210 saat. Auditoriya saatı – 75 (45 saat mühazirə, 30 saat seminar)
Tədrisalma forması: Əyani
Tədris dili: Azərbaycan dili
AKTS üzrə kredit: 7 kredit

II.Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, ata adı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Tahirli Abid Həmid oğlu, fil.e.d.,prof.
Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Əli Məmmədov küçəsi - 40 , 2 saylı tədris korpusu.
Məsləhət günləri və saatı: V gün (üst həftə) saat 11^{50}-12^{20}
E-mail ünvanı: habidtahirli@gmail.com
Soyadı, adı, ata adı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Səfərli Elşad Məhərrəm oğlu
fil.e.n.dosent
Məsləhət günləri və saatları: I gün saat 11^{50}-12^{20}
E-mail ünvanı: *elsad-1957@mail.ru*
Soyadı, adı, ata adı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Azad Məhəmməd Dərgah
Məsləhət günləri və saatı: II gün saat 11^{50}-12^{20}
E-mail ünvanı: azadovmahammad@gmail.com

III.Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı kitabxanası. I cild. Məhəmməd Əmin Rəsulzadə. Mühacirət dövrü ədəbi-elmi irsindən seçmələr / tərt. ed. N.Cabbarlı (cildin məsul red.), Ş.Vəliyev. Bakı: Elm, 2016, 372 s.
2. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı kitabxanası. II cild. Ceyhun Hacıbəyli. Seçilmiş əsərləri / tərt.ed. A.Tahirli; cildin məsul red. N.Cabbarlı. Bakı: Elm, 2017, 368 s.
3. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı kitabxanası.III cild. Səlim Rəfiq Rəfioğlu/ tərt.ed. A.Mirzəyev; cildin məsul red. N.Cabbarlı. Bakı: Elm və təhsil, 2019, 440s.
4. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı kitabxanası. IV cild. Teymur Atəşli. Seçilmiş əsərləri / tərt.ed. N.Cabbarlı; cildin məsul red. A.Acaloğlu. Bakı: Elm və təhsil, 2020, 336 s.
5. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı kitabxanası. V cild. Alazan Baycan. Əsərləri / tərt.ed., N.Cabbarlı; cildin məsul red. A.Tahirli. Bakı: Elm və təhsil, 2021, 204 s.
7. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı kitabxanası. VI cild. Əbdüvahab Yurdsevər. Seçilmiş əsərləri / tərt.ed., N.Cabbarlı; cildin məsul red. A.Tahirli. Bakı: Elm və təhsil, 2023, 280 s.
6. Cabbarlı Nikpur. Əhməd Cəfəroğlunun ədəbiyyatşünaslıq irsi. Bakı: Elm, 2001, 68 s.
7. Cabbarlı Nikpur. Mühacirət və klassik ədəbi irs. Bakı: Elm, 2003, 172s.
8. Cabbarlı Nikpur. Abay Dağlının mühacirət dövrü yaradıcılığı. Bakı: Elm, 2009, 72 s.
9. Cabbarlı Nikpur. Azərbaycan mühacirət nəsri. Bakı: Elm və təhsil, 2011, 140 s.
10. Cabbarlı Nikpur. Azərbaycan mühacirət poeziyası. Bakı: Elm və təhsil, 2014, 120 s.

11. Cabbarlı Nikpur. Mühacirət və XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı məsələləri. Bakı: Elm və təhsil, 2015, 56 s.
12. Hacıbəyli Ceyhun. Hacı Kərim (povest, rus dilində) / Tərtibçi və ön sözün müəllifi: Abid Tahirli, Bakı: Azərnəşr, 1995, 38 səh.
13. Hacıbəyli Ceyhun. Bir il xəyallarda... və bütöv bir ömür. Bakı: Təhsil, 2017, 256 s.
14. Sultanlı Vaqif. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı (dərs vəsaiti). Bakı: Şirvannəşr, 1998, 160 s.
15. Tahirli Abid. Azərbaycan mühacirəti. Bakı: Tural-Ə., 2001, 344 s.
16. Tahirli Abid. Azərbaycan mühacirət mətbuatı, I hissə. Bakı: QAPP Poliqraf, 2002, 158 s.
17. Tahirli Abid. Azərbaycan mühacirət mətbuatı, II hissə. Bakı: Ozan, - 2003, 258 s.
18. Tahirli Abid. Azərbaycan mühacirət mətbuatında publisistika (1921-1991).Bakı: CBS, 2005, 528 s.
19. Tahirli Abid. Azərbaycan mühacirət mətbuatı (1921-1991) (məlumat-soraq kitabı). Bakı: Çinar-çap, 2007, 181 s.
20. Tahirli Abid. İdrak işığında. Bakı: Ozan, 2010, 375 s.
21. Tahirli Abid. Mətbuat: millətin dili, gücü və güzgüsü. Bakı: Elm və Təhsil, 2017, 696 s.
22. Tahirli Abid. Ceyhun Hacıbəylinin həyat və yaradıcılıq yolu. Bakı: Elm və təhsil, 2019, 344 s.
23. Mövzularla bağlı müvafiq qəzet, jurnal məqalələri.

IV. IV. Prerekvizit fənlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V. Korekvizit fənlər: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

VI.Fənnin təsviri və məqsədi: Ümumi ədəbiyyatın tərkib hissəsi olan mühacirət ədəbiyyatının yaranması, istiqlal uğrunda və bolşevik rejiminə, kommunist ideologiyasına qarşı mücadilədə mühacirət irsinin yeri, rolu, ideya-istiqaməti, görkəmli simaları, mühacirət ədəbiyyatı nümayəndələrinin həyatı, yaradıcılığı, əsərlərin mövzusu, dil, üslub, sənətkarlıq problemləri və s. kimi məsələlərin tədrisi bu fənnin əsas vəzifəsidir. Mühacirət illərində poeziya, nəsr, dramaturgiya, publisistika, ədəbiyyatşünaslıq sahəsində fəaliyyət göstərən sənətkarların yaradıcılığını, XX yüzil mühacirət irsinin doğurduğu və formalaşdırdığı ədəbi-estetik anlayışı tələbələrə öyrənmək , onlarda mühacirət ədəbiyyatının ideya-istiqaməti, dili, üslubu və sənətkarlıq problemləri haqqında zəngin təəssürat yaratmaq.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə: Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yəni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu tam aça bilir;

- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandıra bilmir;
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandıra bilmir;
- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	Sözlə yazılışı
91-100 bal	A	əla
81-90 bal	B	çox yaxşı
71-80 bal	C	yaxşı
61-70 bal	D	kafi
51-60 bal	E	qənaətbəxş
51-baldan aşağı	F	qeyri-kafi

IX.Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görüləcəkdir.

X.Təqvim mövzu planı: Mühazirə – 45 saat, seminar – 30 saat. Cəmi: 75 saat

№	Keçirilən mühazirə məşğələlərinin məzmunu	Müh.	Tarix
1.	**I mövzu: Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı fəninin predmeti, məqsəd və vəzifələri.** **Plan:** 1. Azərbaycan mühacirəti: formalaşma mərhələləri, missiyası və tarixi xidmətləri. 2.Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatının təşəkkülü, inkişaf meyl-ləri və əsas ideya istiqaməti. 3. Mühacirət ədəbi irsinin yaradıcıları, mühacirət ədəbiyyatının ideya istiqaməti. 4. Janrlar, üslub və sənətkarlıq məsələləri. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
2.	**II mövzu: Mühacirət ədəbiyyatının tədqiqi tarixi və tədqiqatçıları** **Plan:** 1. Mühacirət ədəbiyyatşünaslığı tarixinə bir nəzər.. 2. Müstəqillik illərində mühacirət ədəbiyyatının tədqiqi. 3. Mühacirət ədəbiyyatının tədqiqatçıları. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
3.	**III mövzu: Azərbaycan mühacirət poeziyası** **Plan:**		

	1.Mühacirət poeziyasının görkəmli simaları. 2. Mühacirət poeziyası istiqlal uğrunda mücadilədə. 3. Mühacirət poeziyası nümunələrinin aktuallığı. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
4.	**IV mövzu: Əmin Abidin (Gültəkin). "Sən bizimsən, bizimsən durduqca bədəndə can" şeirinin təhlili.** **Plan:** 1.Şairin həyatı və irsinə qısa nəzər. 2.Şeirin forma, məzmunu və ideyası. 3.Şeirin dil və üslub xüsusiyyətləri. 4.Məmməd Əmin Rəsulzadənin sevimli şairi. 5.Vətənə və istiqlala sevginin parlaq təcəssümü, poetik tərənnümü. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
5.	**V mövzu. Azərbaycan mühacirət poeziyası: Almas İldırımın həyat və yaradıcılığı.** **Plan:** 1.Almas İldırımın həyatı və yaradıcılığı barədə qısa məlumat. 2.Vətən həsrəti, Azərbaycan sevgisi, istiqlal arzusu, azadlıq idealı A.İldırımın bütün yaradıcılığının, o cümlədən "Əsir Azərbaycanım", "Qara dastan" əsərlərinin ana xətti kimi. 3. Əsərlərin mövzusu, təlqin və təbliğ etdiyi ideya . **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
6.	**VI mövzu. Azərbaycan mühacirət poeziyası: Alazan Baycanın həyat və yaradıcılığı.** **Plan.** 1.Alazan Baycanın həyatı. 2.Alazan Baycanın şeirləri. 3.Alazan Baycanın poemaları 4.Alazan Baycanın tərcümələri. 5.Alazan Baycanlı yaradıcılığının başlıca ideyası. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
7.	**VII mövzu. Azərbaycan mühacirət poeziyası: Teymur Atəşlinin həyat və yaradıcılığı.** **Plan:** Teymur Atəşlinin həyatı. Teymur Atəşlinin Almaniya dövrü şeirləri. Teymur Atəşlinin Türkiyə dövrü poeziyası. Teymur Atəşli poeziyasının ideya istiqaməti. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
8.	**VIII mövzu: Azərbaycan mühacirətinin bədii nəsri.** **Plan:** 1.Mühacirət nəsri örnəklərində milli istiqlal hərəkatının inikası, azərbaycanlıların soyqırımı, totalitar sovet rejiminin ifşası, vətəndaş cəmiyyəti probleminin bədii-fəlsəfi dərki. 2. Vətənə məhəbbət, istiqlal uğrunda mücadilə milli-mənəvi dəyərlərə sədaqət bu əsərlərin başlıca ideyası kimi.	2	

	3. M.Ə.Rəsulzadə, M.B.Məhəmmədzadə, Ceyhun Hacıbəyli, F.Əmircan və s.kimi mühacirlərin bədii irsi mühacirət ədəbiyyatının örnəklərdir. 4. Hekayələrin dili, üslubu, sənətkarlıq problemləri. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.		
9.	**IX mövzu. Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin "Qəzetəçi Seyyid"və Fuad Əmircanın «İntiqam alan kölgə» hekayələri.** **Plan:** 1.Hekayələri birləşdirən ortaq cəhətlər. 2.Qəzetəçi Seyyid yenilməz mücahid obrazı kimi. 3.«İntiqam alan kölgə» hekayəsində Murad və Leyla obrazlarının təhlili. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
10.	**X mövzu. Mirzə Bala Məhəmmədzadənin həyatı, yaradıcılığı.** **Plan:** 1.Mirzə Bala Məhəmmədzadənin qısa tərcümeyi-halı. 2.Mirzə Bala Məhəmmədzadənin "Vətən qaldı" hekayəsi. 3.Azərbaycan ədəbiyyatında hekayə janrında yazılmış mükəmməl "Vətən qaldı" əsərinin milli istiqlal və dövlətçilik ideyasını əks etdirən nümunə kimi bədii-estetik dəyəri, həm ideya, həm sənətkarlıq cəhətdən aktuallığı. Hekayənin kompozisiyası, orijinal cəhətləri, obrazları. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
11.	**XI mövzu. Ceyhun Hacıbəylinin fransız dilində yazdığı hekayələr.** **Plan:** 1.Hekayələrin təhlili, ideya, məzmun baxımından dəyərləndirilməsi. 2. Hekayələrin ideyasının aktuallığı. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
12.	**XII mövzu. Azərbaycan mühacirət publisistikası.** **Plan:** **1.Mühacirət irsinin görkəmli simaları** 2.Mühacirət publisistikasının digər publisistik nümunələrdən oxşar və fərqli cəhətləri. 3.Mühacirət publisistikası nümunələri, onların ideya istiqaməti, başlıca mövzusu. ("Yeni Qafqasya" dərgisində publisistik nümunələr- "İran xatirələri". "Bugünün xatirəsi", "İstiqlal mücadiləsindən bir xatirə. Xatirə dəftərindən bir yarpaq" əsərləri əsasında). **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
13.	**XIII mövzu. Mühacirət publisistikasında müəllifin həyat və fəaliyyətinin təsviri.** **Plan:** 1.Teymur Ataşlinin "Stalinqrad cəhənnəmində 95 gün döyüşən türk", İsmayıl Saryalın "Bakı rüzgarı", Əziz Alpoudun "Həyatımın hekayətləri", Nağı Şeyxzamanlının "Azərbaycan istiqlal mücadiləsinin xatirələri" adlı memuarlarının qısa xülasəsi.	2	

	2. Memuarların ideya-bədii xüsusiyyətləri. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.		
14.	**XIV mövzu. B.E. Ağaoğlunun "Solovkidə gördüklərim" memuarı.** **Plan:** 1. "Solovkidə gördüklərim": xatirənin mövzusu, ideyası. 2.Əsərdə totalitar sovet rejiminin törətdiyi cinayətlərin ifşası. 3.Günahsız soydaşlarımızın siyasi əqidəsinə görə repressiya-ya məruz qalaraq sürgün edildiyi Solovkidəki dəhşətli həyatının təsviri. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
15.	**XV mövzu. Ə.Ağoğlunun "Sərbəst firqə xatirələri" və "67 il sonra" memuarları.** **Plan:** 1.Əsərlərin məzmunu, ideyası. 2."Sərbəst firqə xatirələri"ndə Türkiyənin 1920-ci illərin sonu - 30-cu illərin əvvəllərindəki daxili siyasi vəziyyəti. Türkiyənin siyasi həyatında Ə.Ağaoğlunun mövqeyi. 3."Sərbəst firqə xatirələri" ndə demokratik dəyərlər, insan haqları. 4.Memuarda Əhməd bəyin partiya quruculuğu sahəsində fəaliyyəti. Əhməd bəy- Atatürk münasibərləri. 5.Ə.Ağaoğlunun "Altmış yeddi il sonra" memuarında Şuşanın təsviri, milli-mənəvi dəyərlər, Vətənə məhəbbət, doğma yurda bağlılıq. 6.Avtobioqrafik səciyyə daşıyan "Altmış yeddi il sonra" əsərində Ə.Ağaoğlunun tərcümeyi-halı. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
16.	**XVI mövzu. C.Hacıbəyli. "Bir il xəyallarda... və bütöv bir ömür" və «Leyli və Məcnun» operası necə yarandı" əsərləri.** **Plan:** 1.Ceyhun Hacıbəylinin fransız dilində qələmə aldığı və öz sağlığında nəşr etdirə bilmədiyi "Bir il xəyallarda... və bütöv bir ömür" memuarı ənənəvi avtobioqrafik əsərlərdən, bizə bəlli xatirələrdən fərqli bir düşüncənin, maraqlı üslubun, yüksək intellektin bədii məhsulu kimi. 2.Əsərin ideya, məzmunu. 3.Memuarda Şuşa, Bakı həyatı. 4.Memuarda erməni xislətinin tənqidi. 5. C. Hacıbəylinin «Leyli və Məcnun» operası necə yarandı" xatirəsinin təhlili. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
17.	**XVII mövzu: Azərbaycan mühacirət dramaturgiyası.** **Plan:** 1.Abay Dağlının "Əsir ruhlar", "Füzuli", "Okullular", "Sakarya", "Atatürk", "Sakarya çetesi", "Malazgirtdən Sakaryaya", "Sakaryada 22-ci gün", "Albay", "Dədə Qorqud" kimi pyeslərinin mövzusu, ideya istiqaməti. 2. Pyeslərdə milli, mənəvi, mədəni,	2	

	tarixi dəyərlər, istiqlal savaşı, istiqlal qəhrəmanlarının həyatı. İstər tarixi, istər müasir mövzularda A.Dağlı dövrün tələblərini və milli maraqları məharətlə ön plana çəkir. Vətənə məhəbbət, millətə xidmət onun əsərlərinin başlıca ideyasıdır! 3.Teymur Ataşlinin "Tuzaq" pyesi Stalin rejimini, repressiyanı ifşa edən dram əsəri kimi. Pyesin məzmunu, ideyası, süjeti və digər komponentlərinin təhlili. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.		
18.	**XVIII mövzu. Abay Dağlının "Onlar türklərdi" memuarı.** **Plan:** 1.Əsərin ideya-bədii təhlili. 2.Bolşevik rejiminin ifşası. 3.İstiqlalın tərənnümü. 4.Əsərin ideyasının aktuallığı **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
19.	**XIX mövzu. Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin "Bir türk milliyətçisinin Stalinlə ixtilal xatirələri" memuarı.** **Plan:** 1.Əsərin ideya, məzmunu. 2.Stalin obrazı Məhəmməd Əmin Rəsulzadə qələmində. 3.Əsərdə Bakı həyatı. 4.Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bolşeviklər tərəfindən işğalı. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	
20.	**XX mövzu: Məhəmməd Altunbayın "Azadlığa uçan türk" memuarı.** **Plan:** 1.Məhəmməd Altunbayın qısa tərcümeyi halı. 2.Əsərin ideya, məzmunu. 3.Memuarda erməni cinayətlərinin ifşası. 4.Mövzunun aktuallığı. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər	2	
21.	**XXI mövzu: Baninin həyat və yaradıcılığı** **Plan:** 1.Baninin qısa tərcümeyi halı. 2."Nami", "Qafqaz günləri", "Paris günləri", "İvan Buninin son höcəti" avtobioqrafik əsərlərinin təhlili. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər	2	
22.	**XXII mövzu:Azərbaycan mühacirət dramaturgiyası.** **Plan:** 1.Abay Dağlının dram əsərləri. 2.Teymur Ataşlinin "Tuzaq" pyesi. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər.	2	

23.	**XXIII mövzu: Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatşünaslığı** **Plan:** 1.Mühacirət ədəbiyyatşünaslığında Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Mirzə Bala Məhəmmədzadə, Əhməd Cəfəroğlu, Əbdülvahab Yurdsevər, Süleyman Təkinər, Səlim Rəfiq kimi görkəmli simalarının tədqiqatlarının metodoloji prinsipləri və əsas predmeti. 2. Milli mühacirət ədəbiyyatşünaslığın çağdaş ədəbi-elmi nəzəri fikirlə harmoniyası. **Mənbə:** Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər	1	
№	**Keçirilən mühazirə və seminar məşğələlərinin məzmunu**	**Sem.**	**Tarix**
1.	I mövzu. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı fəninin predmeti, məqsəd və vəzifələri. II mövzu. Mühacirət ədəbiyyatının tədqiqi tarixi və tədqiqatçıları	2	
2.	III mövzu. Azərbaycan mühacirət poeziyası, IV mövzu. Əmin Abidin (Gültəkin). "Sən bizimsən, bizimsən durduqca bədəndə can" şeirinin təhlili.	2	
3.	V mövzu. Azərbaycan mühacirət poeziyası: Almas İldırımın həyat və yaradıcılığı, VI mövzu. Azərbaycan mühacirət poeziyası: Alazan Baycanın həyat və yaradıcılığı,	2	
4.	VII mövzu. Azərbaycan mühacirət poeziyası: Teymur Atəşlinin həyat və yaradıcılığı.VIII mövzu. Azərbaycan mühacirətinin bədii nəsri,	2	
5.	IX mövzu. Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin "Qəzetəçi Seyyid"və Fuad Əmircanın «İntiqam alan kölgə» hekayələri.X mövzu. Mirzə Bala Məhəmmədzadənin həyatı, yaradıcılığı.	2	
6.	XI mövzu. Ceyhun Hacıbəylinin fransız dilində yazdığı hekayələr. XII mövzu. Azərbaycan mühacirət publisistikası,	2	
7.	XIII mövzu. Mühacirət publisistikasında müəllifin həyat və fəaliyyətinin təsviri. XIV mövzu. B.E.Ağaoğlunun "Solovkidə gördüklərim" memuarı,	2	
8.	XV mövzu. Ə.Ağoğlunun "Sərbəst firqə xatirələri" və "67 il sonra" memuarları	2	
9.	XVI mövzu. C.Hacıbəyli. "Bir il xəyallarda... və bütöv bir ömür" və «Leyli və Məcnun» operası necə yarandı" əsərləri.	2	
10.	XVII mövzu: Azərbaycan mühacirət dramaturgiyası	2	
11.	XVIII mövzu. Abay Dağlının "Onlar türklərdi" memuarı.	2	
12.	XIX mövzu. Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin "Bir türk milliyətçisinin Stalinlə ixtilal xatirələri" memuarı.	2	
13.	XX mövzu: Məhəmməd Altunbayın "Azadlığa uçan türk" memuarı.	2	
14.	XXI mövzu: Baninin həyat və yaradıcılığı,XXII mövzu:Azərbaycan mühacirət dramaturgiyası.	2	
15.	XXIII mövzu: Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatşünaslığı	2	

XI. Fənn üzrə tələblər:

Tələbələr aşağıdakıları bilməlidirlər:

Tələbə "Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı" fənninin bütün mövzularını mənimsələməli, bu ədəbiyyatın inkişaf mərhələlərini, onun yaradıcılarının həyat yolu ilə tanış olmalı, mühacirət irsinin xarakterik xüsusiyyətlərini əxz etməli, bədii nümunələrin ideya, məzmunu, dili, üslubu və sənətkarlıq problemləri barədə zəngin məlumata yiyələnməli, metodik ədəbiyyatları oxumalıdır.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:
-mühazirə, seminarlar və praktiki tapşırıqlar;
-video və audio mühazirələr;
-müstəqil iş / araşdırma
-debat

XIII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:
FTN 1. Mühacirət ədəbiyyatının XX əsr ədəbi-bədii fikri zənginləşdirən və çoxçeşidli edən fənlərdəbiri olduğunu dəyərləndirir;
FTN 2. Mühacir ədiblərin yaradıcılığında vətən və vətənçilik idealları yaşadıldığını və bu onların yaradıcılığınnı əsas hissəsini təşkil etdiyini ümumiləşdirir;
FTN . Mühacirət ədəbiyyatının zəngin bədii sənət nümunələrində xalqımızn milli istiqlal duyğuları və müstəqillik ideyalarının məharətlə təsvir olunduğunu müəyyənləşdirir;
FTN 4. Mühacirətdə yaranan ədəbi-bədii nümunələr dövrün ictimai- siyasi, ədəbi-mədəni həyatı ilə bağlı bilikləri zənginləşdiridiyini şərh edir;
FTN 5. Mühacirət ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrinin elmi-ədəbi və bədii yaradıcılığı dəyərini və qiymətini analiz edir.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV: Kollokvium sualları:

I Kollokvium sualları
1. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı fəninin predmeti, məqsəd və vəzifələri.
2. Mühacirət ədəbiyyatının tədqiqi tarixi və tədqiqatçıları.
3. Azərbaycan mühacirət poeziyası: yaradıcıları, əsərlərin ideya və məzmunu, dil, üslub, sənətkarlıq problemləri.
4. Əmin Abidin (Gültəkin). "Sən bizimsən, bizimsən durduqca bədəndə can" şeirinin təhlili.
5. Almas İldırımın həyat və yaradıcılığı.
6. Alazan Baycanın həyat və yaradıcılığı.
7. Teymur Atəşlinin həyat və yaradıcılığı.
8. Azərbaycan mühacirətinin bədii nəsri: yaradıcıları, əsərlərin ideya və məzmunu, dil, üslub, sənətkarlıq problemləri.
9. Mühacirət poeziyasının görkəmli simaları.
10. A İldırımın Əsir Azərbaycanım əsərinin təhlili
11. Mirzə Bala Məhəmmədzadənin həyatı, yaradıcılığı ("Vətən qaldı" hekayəsi əsasında).
12. Mühacirət ədəbiyyatında vətənə məhəbbət, istiqlal uğrunda mücadilə
13. Əmin Abidin həyatı və irsi.
14. Teymur Atəşlinin poeziyasının ideya istiqamətləri.
15. M.Rəsulzadə, M.B.Məmmədzadə,C.Hacıbəyli və.s kimi mühacirlərin bədii irsi.

II Kollokvium sualları
1. M Rəsulzadənin "Qəzətçi Seyid" hekayəsinin təhlili.
2. Fuad Əmircanın "İntiqam alan kölgə" hekayəsi.
3. Ə.Ağaoğlunun "Sərbəst firqə xatirələri" və" 67 illər sonra" memuarları .
4. Ceyhun Hacıbəylinin fransız dilində yazdığı hekayələr.
5. Yeni Qafqasya dərgsindəki dərc olunmuş Bu günün xatirəsi əsəri.
6. Yeni Qafqasya dərgsindəki dərc olunmuş İran xatirələri əsəri .
7. Mirzə Bala Məmmədzadənin həyatı və yaradıcılığı.
8. B.Ağaoğlunun "Solovkidə gördüklərim" memuarı.
9. Alazan Baycanın həyatı və yaradıcılığı.
10. Teymur Atəşlinin "Tuzaq" pyesi.
11. Azərbaycan mühacirət poeziyası: yaradıcıları, əsərlərin ideya və məzmunu, dil, üslub, sənətkarlıq problemləri.

12. C. Hacıbəylinin «Müəzzinin lənəti» hekayəsi.
13. Teymur Atəşlinin "Stalinqrad cəhənnəmində 95 gün döyüşən türk" xatirəsi.
14. Mirzə Bala Məhəmmədzadənin "Vətən qaldı" hekayəsi.
15. Mühacirət ədəbiyyatının tədqiqi tarixi və tədqiqatçıları.

XV. İmtahan sualları:

1. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı fəninin predmeti, məqsəd və vəzifələri.
2. Mühacirət ədəbiyyatının tədqiqi tarixi və tədqiqatçıları.
3. Azərbaycan mühacirət poeziyası: yaradıcıları, əsərlərin ideya və məzmunu, dil, üslub, sənətkarlıq problemləri.
4. Mühacirət ədəbiyyatında vətənə məhəbbət, istiqlal uğrunda mücadilə
5. Almas İldırımın həyat və yaradıcılığı.
6. Alazan Baycanın həyat və yaradıcılığı.
7. Teymur Atəşlinin həyat və yaradıcılığı.
8. Azərbaycan mühacirətinin bədii nəsri: yaradıcıları, əsərlərin ideya və məz-munu, dil, üslub, sənətkarlıq problemləri.
9. Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin "Qəzetəçi Seyyid" hekayəsinin təhlili.
10. Fuad Əmircanın «İntiqam alan kölgə» hekayəsi.
11. Mirzə Bala Məhəmmədzadənin "Vətən qaldı" hekayəsi.
12. Ceyhun Hacıbəylinin fransız dilində yazdığı hekayələr.
13. Azərbaycan mühacirət publisistikası: yaradıcıları, əsərlərin ideya və məzmunu, dil, üslub, sənətkarlıq problemləri.
14. Mühacirət publisistikasında müəllifin həyat və fəaliyyətinin təsviri.
15. B.E.Ağaoğlunun "Solovkidə gördüklərim" memuarı.
16. Ə.Ağoğlunun "Sərbəst firqə xatirələri" və "67 il sonra" memuarları.
17. C.Hacıbəyli. "Bir il xəyallarda... və bütöv bir ömür" memuarı.
18. Azərbaycan mühacirət dramaturgiyası: yaradıcıları, əsərlərin ideya və məzmunu, dil, üslub, sənətkarlıq problemləri.
19. Abay Dağlının "Onlar türklərdi" memuarı.
20. Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin ""Bir türk milliyətçisinin Stalinlə ixtilal xatirələri" memuarı.
21. Məhəmməd Altunbayın "Azadlığa uçan türk" memuarı.
22. Baninin həyat və yaradıcılığı.
23. "Yeni Qafqasya" dərgisindəki bəzi publisistik nümunələrin ("İran xatirələri", "Bugünün xatirəsi", "İstiqlal mücadiləsindən bir xatirə. Xatirə dəftərindən bir yarpaq") təhlili.
24. Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin "Bir türk milliyətçisinin Stalinlə ixtilal xatirələri" memuarında Stalin obrazın təhlil.
25. M.Altunbayın "Azadlığa uçan türk" memuarında erməni cinayətlərinin ifşası
26. Ceyhun Hacıbəylinin fransız dilində yazdığı hekayələr.
27. Mühacirət ədəbi irsinin yaradıcıları və ideya istiqamətləri.
28. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatşünaslığı: mövzuları, metodoloji prinsipləri, aktuallığı.
29. Müstəqillik illərində mühacirət ədəbiyyatının tətqiqi.
30. Əmin Abidin (Gültəkin). "Sən bizimsən, bizimsən durduqca bədəndə can" şeirinin təhlili.
31. Alazan Baycanın yaradıcılığının başlıca ideya istiqməti
32. Mirzə Bala Məhəmmədzadənin həyatı, yaradıcılığı
33. Teymur Atəşlinin Türkiyə dövrü poeziyası
34. Abay Dağlının həyatı və yaradıcılığı.
35. Abay Dağlının dram əsərləri
36. C.Hacıbəylinin «Müəzzinin lənəti» hekayəsi.
37. C.Hacıbəylinin "Baş tutmayan ziyarət" adlı hekayəsi.
38. C.Hacıbəylinin «Nejdanovun işi» adlı hekayəsi.
39. C.Hacıbəylinin «Leyli və Məcnun» operası necə yarandı" xatirəsi.
40. Baninin "Nami" avtobioqrafik əsərinin təhlili.
41. Baninin "Qafqaz günləri" avtobioqrafik əsərinin təhlili.
42. A.İldırımın "Əsir Azərbaycanım" əsərinin təhlili

43. Baninin "Paris günləri" avtobioqrafik əsərinin təhlili.
44. Baninin "İvan Buninin son höcəti" avtobioqrafik əsərinin təhlili.
45. Teymur Atəşlinin "Stalinqrad cəhənnəmində 95 gün döyüşən türk" xatirəsi.
46. .İsmayıl Saryalın "Bakı rüzgarı" memuarı.
47. Əziz Alpoudun "Həyatımın hekayətləri" memuarı.
48. Nağı Şeyxzamanlının "Azərbaycan istiqlal mücadiləsinin xatirələri" adlı memuarı.
49. Teymur Atəşlinin "Tuzaq" pyesi.
50. Abay Dağlının "Füzuli" pyesi.
51. Abay Dağlının "Əsir ruhlar" pyesi.
52. Abay Dağlının "Dədə Qorqud" pyesi.
53. Abay Dağlının "Okullular" pyesi.
54. "Yeni Qafqasya" dərgisində dərc olumuş "İran xatirələri" əsəri.
55. "Yeni Qafqasya" dərgisində dərc olumuş "Bugünün xatirəsi" əsəri.

S/f: "Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı" fənninin proqram və sillabusu **6001001 - "Azərbaycan dili və ədəbiyyatı"** ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və**"Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı"** fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. **"Azərbaycan dili və ədəbiyyat"** kafedrasının 30 yanvar 2026-cı il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur. (Protokol № 05)

Fənn müəllimi: prof.A.H.Tahirli

Fənn müəllimi: dos.E.M.Səfərli

Fənn müəllimi: m.M.D.Azad

Kafedra müdiri: dos.Qədim Rufullayev